

13.6.2022

Asia/20

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 06.06.2022 § 432

HEL 2022-006073 T 03 00 00

VN/23566/2021 ja STM105:00/2021

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

06.06.2022 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Reetta Vanhasen ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveystoimiala 19.5.2022

HEL 2022-006073 T 03 00 00

Sosiaali- ja terveystoimiala antaa kaupunginhallitukselle hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain, mielen-terveyslain, päihdehuoltolain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala vastaa tässä lausunnossa lausuntopalvelussa esitettyihin kysymyksiin mielenterveys- ja päihdepalvelujen uudistamista koskevasta hallituksen esityksestä ja esittää kohdassa 16 muut kommenttinsa annetusta esityksestä.

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Säännöksissä tulisi täsmällisemmin painottaa, että annettaessa molempien lakien pohjalta palveluja asiakkaalle, palvelut tulee sovittaa yhteen. Tämä edellyttää käytännössä yhteistä tuen ja hoidon tarpeen arviointia ja yhteistä suunnitelmaa.

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Yhteisösosiaalityön lisääminen sosiaalihuoltolakiin on erittäin kannatettavaa. Tämä suuntaa työskentelyä enenevissä määrin myös etsivään työhön ja marginaaliasiakkaiden tavoittamiseen kuten myös laajempaan esimerkiksi ilmiöpohjaiseen, joillekin asuinalueille kohdistuvaan sosiaalityöhön. On myös hyvä, että yhteisösosiaalityön toteuttamistapa ei määritellä liian tarkasti, jotta sitä pystytään toteuttamaan kunkin yhteisön tarpeiden mukaan. Palvelut tulee järjestää monimuotoisesti ihmisten elinympäristöissä. Yhteisösosiaalityö sisältää myös verkossa tehtävän etsivän työn, vaikka sitä ei erikseen lakitekstissä mainitakaan.

Etsivän työn veloitteen lisääminen mahdollistaa lasten löytämisen ja heidän tilanteeseensa puuttumisen varhaisemmassa vaiheessa. Helsingin kokemusten perusteella etsivällä työllä on kyetty saattamaan palvelujen piiriin lapsia, joita ei muutoin viranomaistyössä olisi tavoitettu. Päihteiden käytöllä oireilevien lasten ja nuorten sekä päihteitä käyttävien vanhempien tuen ja hoidon tarpeiden ehkäisemisen ja niihin vastaamisen näkökulmista erityisesti on kannatettavaa, että säännökseen sisältyy velvoite etsivän työn järjestämiseen osana yhteisösosiaalityötä tai muita sosiaalipalveluja.

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Erityisen kannatettavaa on, että pykälässä korostetaan hyvinvointialueen ja kunnan toimialojen yhteistyön velvoitetta ennaltaehkäisemisessä ja suojaavien tekijöiden vahvistamisessa.

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan näkemyksen mukaan tilapäisessä majoituksessa ei voi asioida nimettömänä. Tarvitaan tieto henkilöllisyydestä mahdollisia hätätilanteita ja muita odottamattomia tilanteita varten. Helsingin kaupungin kokemuksen mukaan henkilöllisyyden paljastaminen ei ole aiheuttanut ongelmia tilapäismajoituksessa.

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Velvoite kiireellisen tilanteen psykososiaalisen tuen ensivaiheen johtovastuusta on hyvä täsmennys lakiin. Tavoite kansallisesta toimintamallista on kannatettava ja ainoa oikea ratkaisu erityisesti siksi, että häiriötilanteissa/suuronnettomuudessa osallisina olleet ovat usein usean eri kunnan asukkaita.

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Toimialan näkemyksen mukaan on kannatettavaa, että pykälässä psykososiaalinen tuki äkillisesti syntyvissä järkyttävissä tilanteissa on määriteltävä sekä yksilölle, perheelle että yhteisölle annettavana ja yhteensovitettuna tukena.

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

o Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

On kannatettavaa, että pykälissä 33 b ja c on huomioitu velvoite suunnitella ja toteuttaa palvelut ja palveluketjut kokonaisuutena siten, että päihde- ja riippuvuustyö, mielenterveystyö, ehkäisevä päihdetyö ja ehkäisevä mielenterveystyö muodostavat toimivan kokonaisuuden. Päihde- ja mielenterveysongelmien ja -häiriöiden sekä lisäksi myös muun muassa lähisuhdeväkivallan kasautuvan esiintymisen huomioiminen palveluissa sekä palvelujärjestelmän kyvykkyys kokonaisvaltaiseen ja yhteensovitettuun tukeen ja hoitoon on erityisen tärkeää lasten, nuorten ja lapsiperheiden tuen ja hoidon tarpeiden näkökulmista.

Sosiaalisen kuntoutuksen asema vahvistuu lakiuudistuksen myötä, mikä on tärkeää. Kannattelevan työn merkityksen näkyväksi tekeminen on tärkeää. Sosiaalisen kuntoutuksen tarjonnan kasvattaminen esitysluonnoksen hengen mukaisesti tulee vaatimaan lisää henkilöstöresursseja. Sosiaalinen kuntoutus vaatii aikaa ja tilaa toimia. Kuten esitysluonnoksen perustelutekstissä todetaan, sosiaalista kuntoutusta voidaan järjestää sekä yleisenä, kaikille soveltuvana palveluna, että erityisesti päihteidenkäyttäjien tilanteeseen ja tuen tarpeeseen vastaavana kohdentuvana sosiaalisena kuntoutuksena. Helsingissä tämä toteutuu, koska sosiaalisen kuntoutuksen palveluja annetaan sekä aikuissosiaalityössä että psykiatria- ja päihdepalveluissa. Esitysluonnoksessa palveluja tulisi kuvata todellisuuslähtöisemmin, jotta lain tulkinta olisi yhdenmukaisempaa ja voitaisiin varmistaa asiakkaille tasalaatuiset palvelut.

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

o Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

On kannatettavaa, että pykälissä 33 b ja c on huomioitu velvoite suunnitella ja toteuttaa palvelut ja palveluketjut kokonaisuutena siten, että päihde- ja riippuvuustyö, mielenterveystyö, ehkäisevä päihdetyö ja ehkäisevä mielenterveystyö muodostavat toimivan kokonaisuuden. Päihde- ja mielenterveysongelmien ja -häiriöiden sekä lisäksi myös muun muassa lähisuhdeväkivallan kasautuvan esiintymisen huomioiminen palveluissa sekä palvelujärjestelmän kyvykkyys kokonaisvaltaiseen ja yhteensovitettuun tukeen ja hoitoon on erityisen kriittistä lasten, nuorten ja lapsiperheiden tuen ja hoidon tarpeisiin vaikuttavasti vastaamisen näkökulmista.

Toimiala katsoo, että mielenterveystyö tulisi säilyttää erillisenä pykälänä. Olisi myös tarpeen vahvistaa niiden asiakkaiden asemaa, joilla on sekä päihde- että mielenterveysongelmia.

Esityksessä ei vielä ole vahvistettu tarpeeksi kaksoisdiagnoosiasiakkaiden asemaa, jotka ovat tällä hetkellä palveluiden väliinputoajia. Tarvetta palvelujen samanaikaisuudelle tulee korostaa.

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustelee tarvittaessa kantasi:

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustelee tarvittaessa kantasi:

Sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain uudistusten tulee kokonaisuutena varmistaa ja turvata yhteensovitetun, useasta palvelusta koostuvan integroidun ja myös siirtymävaiheissa saumattomasti jatkuvan tuen ja hoidon toteutumista.

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Kyllä

Perustelut vastaukselle:

Toimialan näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa tulisi kuvata palveluja konkreettisemmin, jotta säännöksiä tulkittaessa varmistettaisiin asiakkaille tasalaatuiset palvelut käytännön tarpeita vastaavasti. Laissa tulisi säätää seikkaperäisemmin päihde-, riippuvuus- ja mielenterveystyön erityispalveluista, kuten psykososiaalisesta tuesta ja hoidollisista interventioista, kuntouttavista asumispalveluista ja kuntouttavasta laitoshoidosta. Esimerkiksi sosiaalisena kuntoutuksena järjestetään muun muassa työhön kuntoutusta, mutta myös avo-, asumis- ja laitospalveluita päihdetyön erityispalveluina.

Esitysluonnoksessa esitetään voimassa olevan sosiaalihuoltolain 24 §:n muuttamista ja 25 §:n kumoamista nykyisessä muodossaan. Toimialan käsityksen mukaan tämä on selkeä heikennys tilanteessa, jossa juuri näihin pykäliin liittyvää erityislainsäädäntöä ollaan purkamassa. Muutos poistaa kokonaan sosiaalihuollon päihdetyön erityispalvelut, joi-

ta voimassa olevan sosiaalihuoltolain perusteluissa mainitaan erikseen, esimerkiksi A-klinikat, kuntouttavat palvelut ja lääketeon hoito. Toimiala katsoo, että sosiaalihuollon päihdetyön erityispalvelut tulee säilyttää laissa ja niistä tulisi säätää jossain muodossa esimerkiksi sosiaalista kuntoutusta koskevassa pykälässä (17 b §). Lisäksi tulisi säilyttää nykyisen kaltaisessa muodossaan 24 §, jossa näihin erityispalveluihin voitaisiin viitata. Tämä järjestely varmistaisi, että erityispalvelut säilyisivät ja sosiaalialan ammattilaisella olisi edelleen itsenäinen oikeus arvioida asiakkaan (sosiaalisen) kuntoutuksen tarvetta ja asiakkaan olisi mahdollista saada kuntoutuksensa ajalta kuntoutusrahaa.

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustelee tarvittaessa kantasi:

Erityisen kannatettavaa on, että pykälässä korostetaan hyvinvointialueen ja kunnan, toimialojen yhteistyön veloitetta ennaltaehkäisemisessä ja suojaavien tekijöiden vahvistamisessa. Pykälätekstiin tulisi kuitenkin lisätä mielenterveyshäiriöiden lisäksi päihde- ja riippuvuushäiriöt sekä -ongelmat. Päihteiden käytön ja muiden riippuvuuksien ehkäiseminen ja niiltä suojaavien tekijöiden vahvistaminen vaativat oman erityisen huomionsa. Tämä on erityisen tärkeää lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden näkökulmasta, huomioiden päihdehäiriöiden ylisukupolvisuus.

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustelee tarvittaessa kantasi:

On kannatettavaa, että pykälissä 27 ja 28 on huomioitu velvoite suunnitella ja toteuttaa palvelut ja palveluketjut kokonaisuutena siten, että mielenterveys- sekä päihde- ja riippuvuuspalvelut muodostavat toimivan kokonaisuuden muun hyvinvointialueella tehtävän sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä ehkäisevän päihdetyön kanssa.

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

13.6.2022

Asia/20

Perustele tarvittaessa kantasi:

On erityisesti alaikäisten, päihteitä käyttävien lasten näkökulmasta kannatettavaa, että päihdehäiriöiden hoito, tutkimus- ja kuntoutus on selkeästi määritelty terveydenhuoltolain mukaiseksi palveluksi. Tämä selkeyttää ja parantaa lasten ja nuorten mahdollisuutta päästä vaikuttavan hoidon piiriin, koska vastuutaho on määriteltävissä. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole määritelty vastuuta riittävän selkeästi. Merkittävä osa päihteitä käyttävistä alaikäisistä on jäänyt lastensuojelulain mukaisten palveluiden varaan eikä saa päihdehäiriönsä tarpeen mukaista lääketieteellistä hoitoa.

On kannatettavaa, että pykälissä 27 ja 28 on huomioitu velvoite suunnitella ja toteuttaa palvelut ja palveluketjut kokonaisuutena siten, että mielenterveyspalvelut sekä päihde- ja riippuvuuspalvelut muodostavat toimivan kokonaisuuden muun hyvinvointialueella tehtävän sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä ehkäisevän päihdetyön kanssa.

Päihde- ja riippuvuuspalvelujen sisältöä koskevaa 28 §:ää tulisi täydentää yksilöidyllä viittauksella psykososiaaliseen tukeen ja tuen yhteensovittamiseen vastaavasti kuin 27 §:n momentin kohdassa 1.

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Opioidiriippuvuutta sairastaviin kuuluu myös lapsia ja nuoria. Pykälä turvaa asianmukaisen vieroitus- ja korvaushoidon järjestämisen ja antamisen myös alaikäisille.

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

On kannatettavaa lisätä määräys välittömän vieroitus- ja katkaisuhoidon järjestämisestä kiireellisenä vakavasti päihderiippuvaisille. Tällä hetkellä ei ole mahdollista saada välitöntä vieroitus- ja katkaisua erikoissairaanhoidossa tai muissa terveydenhuollon yksiköissä.

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

On kannatettavaa, että pykälässä psykososiaalinen tuki äkillisissä järkyttävissä tilanteissa on määritelty sekä yksilölle, perheelle että yhteisölle annettavana ja yhteensovitettona tukena.

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

3.9 Onko työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

On riittävä ja tarkoituksenmukainen. Nykyinen lainsäädäntö on johtanut tilanteeseen, jossa erityisesti päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivät alaikäiset eivät pääse terveydenhuollon palvelujärjestelmän piiriin, vaan päätyvät palveluiden puutteen vuoksi lastensuojeluun. Lainsäädäntö selkiyttää järjestämisvelvollisuutta.

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

13.6.2022

Asia/20

Ei

Perustelut kyllä vastaukselle:

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Laitoskuntoutus koskee määritelmänsä mukaisesti päihde- ja riippuvuushäiriön kuntoutusta. Laitoskuntoutusta järjestetään kuitenkin myös sosiaalisena kuntoutuksena päihdeongelman hoitoon, jolloin diagnoosia ei edellytetä. Kuntoutusrahaa tulee jatkossakin saada myös päih-

13.6.2022

Asia/20

deongelmasta kuntoutumiseen sosiaalisena kuntoutuksena järjestettävän laitostuntoutuksen ajalta.

Esityksessä ei käsitellä lainkaan kuntoutusrahan saamisen edellytyksiä avokuntoutuksessa, vaikka päihdepalvelut järjestetään ensisijaisesti avopalveluina. Kuntoutusrahaa tulee myöntää paitsi laitos- myös intensiivisen avokuntoutuksen ajalta sosiaalihuollon päihdetyön 24 §:n ja siihen liittyvän asiakassuunnitelman perusteella, mutta myös terveydenhuoltolain 28 §:n ja siihen liittyvän kuntoutussuunnitelman perusteella, koska kuntoutusrahaa myönnetään nykyisessä lainsäädännössä myös työterveyslain perusteella.

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltu?

Kyllä

Perustelev tarvittaessa kantasi:

8 Laki Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltu?

Kyllä

Perustelev tarvittaessa kantasi:

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltu?

Ei kantaa

Perustelev tarvittaessa kantasi:

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

Ei kantaa

Perustelev tarvittaessa kantasi:

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Kustannusvaikutuksissa ei ole otettu huomioon, että päihdehoidon tarvetta voi jatkossa arvioida ainoastaan terveydenhuollon ammattihenkilö, mikä aiheuttaa tarpeen lisätä hoitajaresursseja. Helsingissä, jossa päihdehoidon tarvetta on arvioinut 12 sosiaaliohjaajaa ja 4 toimistosih-teeriä on mahdollistanut ajanvarauksen asiakkaan oman hoidon tarpeen arvion perusteella, tarvitaan 16 uutta hoitajavakanssia tekemään hoidon tarpeen arviointeja.

Päihdeongelmaan liittyvä psykososiaalinen hoito ja kuntoutus on tulkit-tu sosiaalihuollon toiminnaksi muun muassa aluehallintoviranomaisen toimesta ennen Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston suosituksia alkoholi- ja huumeriippuvuuden hoitoon. Ehdotetut lakimuutokset edellyttävät palveluvalikoimaneuvoston suosituksiin perustuvan psyko-

sosiaalisen hoidon ja kuntoutuksen tulkitsemista uudelleen terveydenhuollon toiminnaksi. Tämä edellyttää tietojärjestelmämuutoksia, joista aiheutuu suuria kustannuksia.

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Arviointi on riittämätöntä ja jättää huomioimatta voimassa olevan lainsäädännön aiheuttamat vakavimmat ongelmat lasten näkökulmasta. Ehdotetulla lainsäädännöllä on arvioinnissa huomioimatta jääneitä, merkittäviä positiivisia vaikutuksia haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten oikeuksiin. Vakavasti päihteitä käyttävät lapset eivät saa tällä hetkellä terveydenhuoltolain mukaisia palveluja, koska päihderiippuvuuksien hoito, tutkimus ja kuntoutus ei ole selkeästi määritelty terveydenhuollon lakisääteiseksi tehtäväksi. Lasten katkaisu-, vieroitus- ja laitoshoidon toteutuvat tällä hetkellä käytännössä lastensuojelulaitoksissa, joissa ei ole saatavilla terveydenhuollon antamaa lääketieteellistä hoitoa.

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?

Voimaantuloaikataulu ei missään tapauksessa ole mahdollinen. Muutokset edellyttävät palvelujärjestelmässä merkittäviä toiminnallisia muutoksia ja myös riittävien voimavarojen turvaamista. Henkilöstön riittävyys on kriittinen ja paheneva ongelma koko sosiaali- ja terveydenhuollossa, eikä se korjaudu velvoittavaa lainsäädäntöä lisäämällä.

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielen-terveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan näkemyksen mukaan sosiaalihuoltolaissa tulisi säätää esitetyn 7 b §:n tapaan (mielenterveyden edistäminen) päihde- ja riippuvuushäiriöistä sekä -ongelmista. Päihteiden käytön ja muiden riippuvuuksien ehkäiseminen ja niiltä suojaavien tekijöiden vahvistaminen vaativat oman erityisen huomionsa. Tämä on erityisen tärkeää lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden näkökulmasta, huomioiden päihdehäiriöiden ylisukupolvisuus. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimiala tuo esiin, että lakiesityksen systematiikka ei avaudu yksiselitteisesti voimassa oleviin säännöksiin nähden.

Palvelujen integraatiota ja saumattomien palvelujen turvaamista vaikeuttaa tällä hetkellä merkittävästi vanhanaikainen lainsäädäntö, joka estää riittävien asiakas- ja potilastietojen käyttöä ja käytettävyyttä erityisesti silloin, kun asiakkaalla on useamman eri palvelun samanaikainen tarve ja asiakkaan palvelutarve tulisi arvioida kokonaisvaltaisesti ja tehdä kattava palvelusuunnitelma. Yksittäisenä huomiona asiakastietojen osalta todetaan, että esimerkiksi nykyisen päihdehuollon palvelutehtävän sijaan käyttökelpoisempi olisi yhteinen päihde- ja mielenterveyspalvelujen palvelutehtävä.

Sosiaali- ja terveystoimiala saattaa tiedoksi, että lasten ja nuorten osalta olisi tärkeää vielä tarkemmin tarkastella ja jäsentää kokonaisvaltaisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kokonaisuutta, muun muassa kirkastaa sosiaali- ja terveystoimialan perustehtävien eroa sekä oppilas- ja opiskeluhuollon osuutta. Lasten ja nuorten päihdepalveluiden koko kokonaisuutta tulisi jäsentää määritellen ehkäisystä, tunnistamisesta, varhaisesta tuesta sekä asianmukaisesta hoidosta ja kuntoutuksesta vastaavat tahot. Asiaan liittyen tulisi jatkossa tehdä lainsäädäntöön tarvittavat lisäykset.

Tämän hetkinen tilanne lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluissa on hyvin kirjava. Sote-uudistus luo hyvän mahdollisuuden ja itse asiassa veloitteenkin yhdenmukaistaa palveluja. Mutta tämän tueksi tarvittaisiin huomattavasti nykyistä vahvempaa ja pitkäjänteisempää kansallista ohjaustukea, pelkkä lainsäädäntö tai edes siihen liittyvä soveltamisopas ei sellaisenaan riitä.

Sosiaalihuoltolaissa olisi syytä säilyttää velvoite järjestää laitospalvelusta tilanteessa, jossa avopalvelujen keinot eivät riitä. Hoito ja kuntoutus on uudessa lainsäädännössä määritelty osaksi terveydenhuoltoa, mutta terveydenhuollon laitospalvelut määrittyvät vuodeosastohoidoksi tai vastaavaksi. Asiakkaiden laitospalvelun tarpeeseen vastaa kuitenkin paremmin sosiaalisena kuntoutuksena järjestettävä laitospalvelu. Laitospalvelun saatavuudessa on ollut ongelmia jo pitkään, ja

13.6.2022

Helsinki on tällä hetkellä ainoita ellei ainoa kunta, jolla on omaa laitospuntoutusta.

Sosiaali- ja terveystoimiala esittää huomionaan, että näyttöön perustuvia menetelmiä ja niiden merkitystä palveluiden vaikuttavuuden vahvistajana tulisi korostaa. Olisi tärkeää velvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita riittävään keskinäiseen yhteistyöhön. Niin sosiaali- kuin terveydenhuollonkin puolella tehdään työtä samojen mielenterveys- ja päihdeongelmien äärellä. Esimerkiksi mielenterveyden häiriöiden osalta sosiaalitoimessa tehdään erityisesti lasten ja nuorten palveluissa työtä ehkäisyn ja varhaisen tuen parissa, kun taas terveydenhuollolle kuuluu mielenterveyden häiriöiden hoito ja kuntoutus. Sosiaali- ja terveydenhuollossa käytössä olevat (tai käyttöön otettavat) näyttöön perustuvat menetelmät pitäisi koordinoida yhteen toimivaksi kokonaisuudeksi. Toimiala katsoo, että tästä tulisi säätää erikseen esimerkiksi asetustasolla.

Sosiaali- ja terveystoimiala esittää, että ehdotetun 2 a §:n ja 8 a §:n sanamuotoa tarkistetaan kuulumaan seuraavasti: Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisesti toteutetuissa palveluissa, tai kun potilas muutoin tarvitsee sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon palveluja, on potilaan edun parhaiten turvaavalla tavalla sovellettava tämän lain mukaisia säännöksiä annettaessa lääketieteellisen tarpeen mukaisesti terveyden- ja sairaanhoitoa ja sosiaalihuoltolain säännöksiä annettaessa tuen tarpeita vastaavia sosiaalihuollon palveluja.

Sosiaalihuollon muuttamisesta annetun lakiehdotuksen johdantokappaleessa on epätarkkuutta pykälän 33 b osalta. Tätä tulisi jatkovalmistelussa täsmentää.

Lisätiedot

Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi